

**Recenzja rozprawy doktorskiej
Rada Dyscypliny Nauki o komunikacji społecznej i mediach
Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie**

Imię i nazwisko kandydata: Marta Woźniak

Tytuł rozprawy doktorskiej: *Świat wartości w krakowskiej prasie katolickiej – „Dzwon Niedzielny” (1925-1939)*

Promotor: ks. prof. dr hab. Michał Drożdż

Promotor pomocniczy/drugi promotor/kopromotor (jeżeli powołany): ks. dr Dariusz Raś

Recenzent: prof. dr hab. Maciej Kawka

1. Wartość naukowa rozprawy
a. *Oryginalność badań:*

Badania prasoznawcze mogą być ważnym źródłem do opisu charakterystycznych cech świata wartości i kultury społeczno-politycznej prasy krakowskiej w II Rzeczypospolitej. Takie analizy były rzadko podejmowane w stosunku do prasy. Nie są jednak czymś absolutnie nowym (zob. prace: Ryszarda Michalskiego, *Systemy wartości na łamach polskiej prasy 1870-1939*, Agaty Muc, *Wartości wychowawcze prezentowane na łamach „Małego Gościa Niedzielnego” (1926–1939)*). Pod tym względem praca Doktorantki wypełnia istotną lukę w badaniach prasoznawczych nad etyką mediów katolickich w Polsce.

b. *Wartość naukowa rozdziałów/artykułów:*

Wartość naukową pracy jest miarą jej wpływu na rozwój dyscypliny naukowej w tym wypadku medioznawstwa (prasoznawstwa). Wydaje się, że w dużej mierze poszerza ona zakres badawczy prasoznawstwa o segment analiz dotyczących prasy katolickiej w zakresie studium przypadku pojedynczego czasopisma, jakim jest analiza i opis zawartości tygodnika „Dzwon Niedzielny” w zakresie propagowania wartości chrześcijańskich, jak pisze Autorka „promocji cnót i wartości religijnych, wartości życia i rodziny, wartości narodowo-patriotycznych, społeczno-zawodowych, stereotypizacji mniejszości żydowskiej”. W tym zakresie wartość naukowa rozprawy polega na rozszerzeniu pola badawczego mediów katolickich o wymiar etyczny w wymienionych zakresach.

 1

2. Wartość merytoryczna rozprawy

(umiejętność wprowadzenia w tematykę badawczą i jasność sformułowanych hipotez badawczych, dobór metod badawczych i narzędzi statystycznych do analizy danych, sposób przedstawienia wyników, krytyczna analiza wyników i umiejętność ich interpretacji na tle literatury przedmiotu, jasność i poprawność wniosków):

- umiejętność wprowadzenia w tematykę badawczą

Praca składa się z czterech rozdziałów, wprowadzenie, zakończenia, bibliografii i aneksu. Wprowadzeniem do tematyki badawczej stanowią trzy pierwsze rozdziały: pierwszy zatytułowany Prasa krakowska w II Rzeczypospolitej. Drugi zatytułowany – „Dzwon Niedzielny” jako duchowy przewodnik ludu. Tytuł tego rozdziału nie oddaje w pełni jego zawartości, albowiem sugeruje wyraźnie aspekt etyczny tygodnika, gdy tymczasem jest w nim mowa o zasadach organizacji pisma: tytule, kolportażu u czytelnictwie, warsztacie pracy redakcyjnej, formacie graficznym pisma. Rozdział kończy analiza zawartości poszczególnych numerów – synteza statystyczna. W tym podrozdziale potrzebne jest jasne sformułowanie metod analizy zawartości (treści) prasy, np. metod tradycyjnych lub zastosować metody bardziej rozbudowane: frekwencyjno-tematyczną, wartościująco-oceniającą, argumentacyjną czy elektroniczną (komputerowe kodowanie danych).

W rozdziale trzecim pt. Osobowości tygodnika „Dzwon Niedzielny” przedstawione zostały najważniejsze postacie decydujące o kształcie pisma, począwszy od jego założyciela, przez wydawców, redaktorów i autorów. Wydaje się, że w wersji drukowanej pracy należałoby dodać indeks osobowy tygodnika.

Rozdział czwarty – od strony 258 zaczyna się właściwa część pracy – dotyczy już bezpośrednio problematyki wartości w „Dzwonie Niedzielnym” i ich promocji (nie wiem, czy w tym wypadku jest to właściwe słowo) pt. *Profil ideowy i promocja wartości w „Dzwonie Niedzielnym” – analiza treści*. Czy analiza zawartości (rozdział II) to to samo co analiza treści. Warto by terminologię ujednoczyć lub objaśnić.

- jasność sformułowanych hipotez badawczych

Autorka we wprowadzeniu stawia „kilka pytań badawczych” (s.10): jakie były główne założenia tygodnika i czy udało się je zrealizować? Jakie postaci krakowskiego środowiska miały największy wpływ na kształt pisma? Jaka była wizja i idea wolnej Polski przedstawiana przez publicystów tygodnika? Na jakich wartościach została oparta narracja tygodnika? Czy istnieją *ex post* zastrzeżenia do komunikowanych przez redakcję poglądów, a jeśli tak, to jakie to ma znaczenie dla oceny tygodnika? Warto by też sprecyzować, o jakie *ex post* zastrzeżenia chodzi. Niezależnie od tego hipotezy badawcze zostały postawione trafnie. Odpowiedzi na te

ważne pytania przynajmniej pośrednio odnajdujemy w poszczególnych rozdziałach pracy. Czytelnik, oczekując odpowiedzi musi je jednak wyinterpretować, a powinny być podane one jednoznacznie. Także miejsce tych pytań i hipotez powinno znaleźć miejsce w osobnym rozdziale metodologicznym. Główna teza badawcza została sformułowana na s. 10 wprowadzenia: „Dzwon Niedzielny” stanowił w II Rzeczypospolitej ważny tytuł prasowy, który wniósł ożywienie duchowo-patriotyczne w diecezji krakowskiej oraz promował wartości chrześcijańskie, patriotyczne, społeczno-zawodowe, niejednokrotnie używając narracji typowej dla międzywojennej prasy nurtu narodowego”. W zakończeniu pracy autorka cytując tę tezę, pisze, że *w toku niniejszych rozważań została ona wyraźnie potwierdzona* (s. 400).

- dobór metod badawczych i narzędzi statystycznych do analizy danych

Metody badawcze przyjęte w pracy scharakteryzowano na s. 12: W pracy zastosowana została metoda analizy krytycznej źródeł historycznych, metoda ilościowo-jakościowa odpowiadająca badaniom prasoznawczym, analiza porównawcza oraz synteza statystyczna. Może należałoby te metody bardziej szczegółowo omówić zwłaszcza przy okazji ich stosowania, dotyczy to także zastosowanej analizy zawartości. W zasadzie metody zostały dobrane trafnie.

- sposób przedstawienia wyników, krytyczna analiza wyników i umiejętność ich interpretacji na tle literatury przedmiotu, jasność i poprawność wniosków

Sposób przedstawienia wyników nie budzi wątpliwości, a także umiejętność ich interpretacji. Poprawność wniosków nie wywołuje zastrzeżeń. Godna pochwały jest skrupulatność i dokładność w referowaniu wyników przeglądu poszczególnych numerów tygodnika. Pewne niedostatki budzi kompletność w zakresie interpretacji danych na tle literatury przedmiotu, co w wypadku druku wymagałoby uzupełnienia – z prac o znaczeniu fundamentalnych dla analizy zawartości prasy: H. Lasswell, B. Berelson, W. Pisarek, z bardziej już specjalistycznych wymienić należy artykuły Cz. Lechickiego o polskiej prasie katolickiej.

3. **Poprawność redakcyjna rozprawy**

(układ pracy, jasność stylu, szata graficzna itp.):

Układ pracy w swoich proporcjach i w stosunku do tematyki powinien zostać przemyślany. Na cztery rozdziały tylko jeden został poświęcony problematyce wartości. Pozostałe trzy rozdziały powinny stanowić kontekst historyczny, społeczny ... itp. i być ważne jedynie w takim zakresie, w jakim wyjaśniałyby lub dotyczyły wartości, a przez swą objętość są

objętość są dominujące. Wygląda to tak, jakby autorka zamierzała napisać monografię tygodnika. Być jeszcze doczekamy się pełnej monografii „Dzwonu Niedzielnego” w postaci odrębnej publikacji

Styl i szata graficzna nie budzą zastrzeżeń.

4. Uwagi krytyczne

Uwagi krytyczne nie mają charakteru zasadniczego . Praca jest napisana pod względem naukowym wystarczająco dobrze. Autorka wykazała się bardzo dobrym odczytaniem w literaturze przedmiotu (z pewnymi brakami, które łatwo uzupełnić). Pewne zastrzeżenia budzi zakres omówienia problematyki wartości (jeden rozdział).

Może warto byłoby poświęcić nieco uwagi recepcji tygodnika i jego pozycji wśród innych polskich czasopism (nie tylko katolickich), które zajmują się problematyka wartości (także nowszych)

Może też zbyt szeroki jest tytuł pracy i należałoby go sformułować jako *Świat wartości w „Dzwonie Niedzielnym” (1925-1939)* lub wypełniając zapowiedź dotychczasowego tytułu, poszerzyć problematykę pracy o opis świata wartości w innych krakowskich, (a być może także ogólnopolskich) czasopismach katolickich z omawianego okresu. Ich wykaz znajdziemy w artykułach Barbary Góry i Czesława Lechickiego.

5. Ocena końcowa

Pracę ze względu na podjętą problematykę i sposób jej opracowania oceniam jako **bardzo dobrą**

Ja, niżej podpisany stwierdzam, że recenzowana rozprawa doktorska Marty Woźniak spełnia warunki określone w art. 13.1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. nr 65 poz. 595 z późn. zmianami) i wnioskuję do Rady Dyscypliny Nauki o komunikacji społecznej i mediach Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie o dopuszczenie Marty Woźniak do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

TAK/NIE

06.06. 2022

.....
data sporządzenia recenzji

.....
podpis recenzenta